

закріплюється наставник, який допомагає у здобутті вищої освіти. Він вчить вихованця правильно розпоряджатися коштами, які розраховані на харчування, шкільне приладдя мобільний зв'язок, транспорт. Усі наставники працюють як волонтери.

Проаналізований зарубіжний досвід наставництва дає змогу побачити позитивний вплив на формування і розвиток дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Наставництво закордоном є важливим ресурсом підтримки і розвитку потенціалу дітей-сиріт, а також сприяє їх ефективній соціальній інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Big Brothers Big Sisters of America. 2018. URL: <http://www.bbbs.org>
2. Education for All Children. 2018. URL: <http://educationforallchildren.org>
3. Heart for Orphans. 2018. URL: <https://heartfororphans.com>
4. Kidsave International. 2018. URL: <https://www.kidsave.org>
5. Oak Tree Project. 2018. URL: <https://www.oaktreeproject.com>
6. «Omnis»&«Sublimitas». 2018. URL: <http://www.sublimitaschildren.org>
7. The Mentoring Project. 2018. URL: <http://www.thementoringproject.org>
8. Toybox. 2018. URL: <https://toybox.org.uk>

Федорова Тетяна

Науковий керівник – професор Радчук Галина

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО МАТЕРИНСТВА У ДІВЧАТ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Можна констатувати той факт, що материнство займає незначне місце в ієрархії цінностей жінки, поступово витісняючись іншими цінностями, такими як: професіоналізм, пошуки матеріального благополуччя, прагнення до гедонізму та індивідуалізації. Сучасні теоретичні та практичні дослідження, що вивчають проблему материнства підкреслюють важливість материнської поведінки для розвитку здорової та гармонійної дитини. Дослідження проблематики прийняття та усвідомлення жінкою ролі матері є особливо актуальним, оскільки це дає змогу виокремити чинники та сенситивні періоди, що можуть значно впливати на розвиток материнства.

Варто зазначити, що структура психологічної готовності до материнства є складною і не до кінця розробленою та дослідженою. Так, існує багато підходів до розуміння вивчення материнства, як у вітчизняній психології (І. В. Братусь, О. Б. Кізь, С. Ю. Мещерякова, Г. Г. Філіппова, Ю. І. Шмурак та ін.), так і в зарубіжній (Е. М. Бадінтер, Д. М. Дьусбері, М. Е. Мід та ін.).

Саме розуміння готовності до материнства дозволило би вчасно діагностувати порушення материнської поведінки, а також би допомогло спроектувати способи її профілактики та корекції. Ми можемо бачити як у вихованні матері обирають деструктивні патерни поведінки, агресивний підхід, а також ті стилі батьківського виховання, які можуть нести негативні наслідки на формування Я-ідентичності дитини.

Та не зважаючи на такий великий обсяг наукових досліджень, досі не існує достатньо робіт, які б відображали зв'язок між готовністю до материнства, реальною материнською поведінкою та розвитком дитини. Усе це підтверджує актуальність досліджуваної проблеми.

Відтак, дуже важливо дослідити сформованість готовності до материнства у дівчат студентського віку, зважаючи на те, що їх репродуктивна функція уже завершує своє формування.

Психологія материнства є одною із малодосліджених та найскладніших у вивченні областей науки. Материнство у психології вивчається у різноманітних аспектах, які торкаються не лише психології материнства, а й психології розвитку, педагогічної психології, психології особистості та ін.

Материнство як психосоціальний феномен в основному розглядається із двох позицій [2]:

- материнство як забезпечення умов для розвитку дитини;
- материнство як частина особистої сфери жінки.

Поняття материнства як забезпечення умов для розвитку дитини має у своїй основі взаємодію матері та дитини. У цьому контексті виділяються материнські якості і характеристики материнської поведінки, соціальні, культурні, еволюційні, фізіологічні та психологічні основи. (О. В. Баженова, В. А. Вагнер, Е. Г. Еріксон, К. З. Лоренц, К. Д. Остін, Е. Н. Панов, Д. Н. Штерн та ін.)

Материнство як частина особистої сфери жінки у сучасній психології вивчається в аспекті задоволеності роллю матері і як стадія статевої та особистісної ідентифікації. (О. В. Баженова, К. Ч. Бонне, В. І. Бругман, І. А. Захаров, С. Ю. Мещерякова, В. Б. Міллер, М. С. Радіонова, Ю. І. Шмурак та ін.)

Материнство – це одна із фундаментальних цінностей жінки. Позиція матері має дуже важливе значення для розвитку дитини, саме тому в багатьох сучасних психологічних та соціологічних дослідженнях розкривається багатство можливих варіантів материнської поведінки, визначається її складна структура. Зважаючи на це ми можемо розглядати материнство як самостійну реальність.

У психології будь-яка готовність розглядається як вибіркова активність індивіда при підготовці до певної діяльності, а головним завданням готовності є налаштування організму до майбутньої діяльності.

С. Ю. Мещерякова дає визначення поняттю «психологічна готовність до материнства», на думку вченої це специфічне особистісне утворення, центром якого є суб'єкт-об'єктна орієнтація у ставленні до дитини, яка ще ненароджена. С. Ю. Мещерякова припускає, що це ставлення проектується на реальну материнську поведінку після народження дитини [3].

Загалом вчені виділяють такі компоненти психологічної готовності до материнства [1]:

□ мотиваційний – суб'єктивний (потреба у любові до дитини як стійке психологічне утворення, необхідна умова існування) та об'єктивний (потреба сім'ї, яка детермінується суспільством);

□ когнітивний – здатність до пошуку, сприймання, переробки та засвоєння необхідної інформації, пов'язаної з материнською діяльністю;

□ операційний – сформованість у свідомості жінки уяви про вміння та навички необхідні для виношування, народження, годування, доглядання і виховування дитини;

□ особистісний – емоційна спрямованість цінності дитини, суб'єктне ставлення до неї, що залежить від рівня особистісної зрілості жінки (відповідальність, толерантність, життєва філософія, глибинність переживань, енергійність, контактність, креативність).

Невід'ємною частиною психологічної готовності до материнства є усвідомлення власної відповідальності за розвиток дитини і свою материнську позицію. Хорват Ф. вважає, що відповідальність – це результат відчуття любові. Відповідальність ґрунтується на любові, розвивається із цього почуття і з'являється завдяки материнській любові [5].

Проте різка зміна життя дівчат юнацького віку, які стали матерями, обмеження в способах проведення вільного часу, спілкування з друзями, труднощі в отриманні освіти призводять до негативних емоційних реакцій по відношенню до дитини, формуванню негативного образу дитини вже на етапі вагітності. Небажання дитини в юності визначається іншими актуальними віковими завданнями: отримання освіти, досягнення особистісної ідентичності, початок професійної кар'єри [4].

Отож, зважаючи на дані теоретичного дослідження, ми звернули увагу на емоційно-ціннісний компонент готовності до материнства, адже саме він вже точно є сформованим у кожної дівчини. Ми припускаємо, що саме він має одне з визначальних впливів на формування інших компонентів психологічної готовності до материнства.

У нашому дослідженні ми використали такі методики: анкета «Мое сприйняття материнства», тест колірних співвідношень, опитувальник рольових орієнтацій дітородіння М. М. Родштейн, методика дослідження репродуктивної установки «Факти, що асоціюються з народженням дитини у сім'ї» В. В. Бойка у модифікації О. С. Каримової. Об'єктом дослідження є дівчата у віці від 17 до 22 років. Вибірка становить 53 особи.

За результатами дослідження 70% досліджуваних ідеалізують та гіпертрофують роль дитини у житті жінки та лише 30% мають реалістичне сприймання материнства, усвідомлюють цінність дитини та мають сформовану материнську позицію.

Лише 32% досліджуваних мають активну материнську позицію, усвідомлюють свою відповідальність за нове життя та володіють достатнім комплексом знань про догляд, взаємодію та розвиток дитини.

Аналізуючи дані ми зробили висновок, що лише 4% досліджуваних мають сформоване реалістичне усвідомлення цінності дитини і любові до неї, підкріплене активною материнською позицією і комплексом інформаційно-прикладних знань та навичок.

Отож, у дівчат студентського віку психологічна готовність до материнства ще не цілком сформована, для неї більш характерна ідеалізація дитини. Згідно якісного аналізу ми бачимо, що лиш 20% досліджуваних відчують себе готовими до материнства, тоді як 80% не визначились або ж відчують, що не готові до материнства.

У переважній більшості досліджувані (48 учасниць) мають позитивну установку на материнство та на дитину.

Сферою материнства, яка несе найбільший рівень тривоги згідно нашого дослідження є пологи, саме це у них викликає почуття страху. Так, 35 досліджуваних мають чіткі негативні асоціації із цим поняттям, та лише 4 учасниці дослідження мали позитивне ставлення.

Окрім страху пологів у досліджуваних домінують такі негативні переживання пов'язані із материнством: найсильнішим переживанням для дівчат студентського віку є можливість втрати дитини під час вагітності (41 вибір); у другу чергу респондентом лякає відповідальність за нове життя (36 виборів) і відповідно страх не стати хорошою мамою (27 виборів). Разом із тим досліджуваних лякає те, що їх дитина може народитись із пороком розвитку (25 виборів), лякає сам процес пологів або незнання як він відбувається (24 вибори). Також у юначок існують переживання через нездатність матеріально забезпечити дитину.

Дискомфорт, що може супроводжувати вагітність (токсикоз, збільшення об'ємів тіла, швидка втомлюваність і неповороткість на останніх місяцях вагітності) – 14 виборів, страх втратити фізичну форму і привабливість – 5 виборів, страх людського осуду (рання вагітність, пізня вагітність, самотня вагітність) – 5 виборів, нездатність продовжувати таке ж насичене життя, як і раніше, будучи вагітною – 5 виборів, незнання особливостей протікання вагітності – 4 вибори, віра в те, що дитина обмежує свободу – 3 вибори – також відносяться до чинників, що впливають на психологічну неготовність до материнства.

Згідно аналізу результатів жодна досліджувана не має страху втратити кар'єру через материнство.

Усі дівчата, що брали участь у дослідженні планують у майбутньому побудувати сім'ю і народжувати дітей. Хоча на даному етапі, більшість з них вже уявляють себе матір'ю, проте вони ще не готові брати на себе таку відповідальність.

Дівчата студентського віку сприймають дитину як цінність, адже у них вже домінує страх втрати дитини. Зважаючи на орієнтованість дівчат на материнську роль у них існують страхи пов'язані із цією роллю.

Таким чином, дівчата студентського віку мають частково сформовану психологічну готовність до материнства.

Підготовка до материнства має бути комплексною у своїй основі, так як вона прикликає вирішувати цілу низку важливих питань і завдань. Необхідно звертати увагу на соціальну і психологічну престижність бути матір'ю, орієнтуючи дівчат на заміжжя, сім'ю і дітей. Водночас потрібно підвищувати психологічну готовність до материнства, даючи дівчатам об'ємні, якісні знання щодо догляду за дитиною, психології дитячого віку, дитячій педагогіці і т.д.

Відтак, можна визначити, що дане дослідження далі може бути спрямоване на розробку тренінгової програми з розвитку психологічної готовності до материнства дівчат юнацького віку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брутман В. И., Варга А. Я., Хамитова И. Ю. Влияние семейных факторов на формирование девиантного материнства. Психологический журнал. 2002. №2. С. 79-87.
2. Даниленко Н. В. До проблеми визначення поняття психологічної готовності жінки до материнства. Вісник Київського міжнародного університету. 2007. Вип. 10. С. 19-27.
3. Мещерякова С. Ю. Психологическая готовность к материнству. Вопросы психологи. 2000. №5. С. 18-27.
4. Обухів Л. С. Психологія: підручник / під заг. ред. К. С. Обухова. Москва : Юрайт, 2016. 404 с

Стравінська Надія

Науковий керівник – проф. Чайка Володимир

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ТА ЇХ СТРУКТУРА

Використання ігор у навчанні робить недоречною авторитарну позицію вчителя в спілкуванні з дітьми. Адже, щоб зацікавити дітей майбутньою діяльністю, внести у навчання ситуації несподіванки, вільного вибору, яскраві позитивні емоції, педагог повинен сам стати учасником гри.

За словами Т. Рудакової, особливо важливе поєднання гри з навчальною діяльністю в початкових класах, коли складний перехід від дошкільного дитинства до школи зумовлює поступову зміну провідних видів діяльності — ігрової на навчальну [2, с. 7].

Структура розгорнутої ігрової діяльності включає такі компоненти (рис. 1): спонукальний, орієнтувальний, виконавський і контрольно – оцінний .

Рис. 1. Структура ігрової діяльності

Всі компоненти між собою взаємопов'язані. Так, спонукальний пронизує орієнтувальний, а у виконавському є елементи орієнтувального і контрольно – оцінного.

Спонукальний охоплює потреби, мотиви, інтереси, прагнення, які визначають бажання дитини брати участь у грі.

Орієнтувальний передбачає вибір засобів і способів ігрової діяльності.

Виконавський містить дії, операції, які дають можливість реалізувати ігрову мету.

Контрольно-оцінний відображає корекцію і стимулювання активності ігрової діяльності.

У дитячих іграх вільна ігрова діяльність виступає переважно як самоціль. У дидактичних іграх, створених педагогікою (в тому числі й народною), ігрова діяльність спеціально планується і пристосовується для навчальних цілей. Дидактичні ігри — різновид ігор за правилами. У світовій педагогіці відомі системи дидактичних ігор, які вперше розробили для дошкільного виховання Ф. Фребель і М. Монтесорі, а для початкового навчання — О. Декролі

Дидактична гра має сталу структуру, що відрізняє її від інших видів ігрової діяльності. На основі узагальнення результатів наукових досліджень визначено структуру, основними елементами, які одночасно надають їй форми навчання і гри, є дидактичні та ігрові завдання, правила, ігрові дії, результат (рис. 2).